Ч. 265 (11.615). Львів, пятниця 29. листопада 1929. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
—
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Распни, распни!"...

Львів, 28. листопада 1929.

Державна Політична Управа УСРР, тобто політична поліція комуністів оголосила в радянській казьонній пресі комунікат про „розкриття і ліквідацію" української „контрреволюційної організації", тобто про арештування українських національних діячів. Рівночасно прийшли зі Львова вісти про демонстрації української національної молоді саме проти цих комуністичних арештів.

Комуністи получили вістку про львівські демонстрації з офіціяльним комунікатом ДПУ про арештування і підняли цілу бурю в своїй пресі проти арештованих і проти всіх тих національних українських чинників, які стали в обороні жертв комуністичного терору. ДПУ зорганізувало крім того цілу низку демонстрацій у Харкові та Київі, які кінчилися з правила перед будинками ДПУ і які закінчували депеші відповідними промовами.

Цікаво, що арештування українських діячів відбулися вже давно, але фарисейська тактика комуністів, наказала їм проголосити комунікат про них аж напередодні відкриття сесії ВУЦВК-ту, яка мала „авторитетно" осудити всю „контрреволюційну зграю" та притакнути діяльности ДПУ і її похвалити. Це й сталося в першому дні сесії. Осудив контрреволюціонерів з апокаліптичної „Спілки Визволення України" Петровський, „заплямував" їх — як кажуть комуністи — Чубар, запротестували проти Єфремова, Ніковського і Гермайзе і мобілізовані чекістами для цього академики Корчак-Чепурківський і Семковський. „В імени Академії, як неодмінний її секратар — говорив Корчак-Чепурківський — я висловлюю рішучий протест і обурення проти цієї спроби з боку контрреволюціонерів прикрити інтереси ворожих сил і злочинної роботи інтересами науки, культури й національного визволення".

Так говорив по наказу чекістів на ВУЦВК-ті товариш Єфремова по Академії, бо так мусів говорити. А рівночасно клекотала змобілізована тимиж чекістами вулиця. Демонстрували „студенти" з „професорами" проти кого? Проти арештованих українських вчених, молодь проти своїх професорів, а професори проти товаришів. На транспарентах демонстрантів виділи написи: Геть з Єфремовим! Геть з Гермайзе! і т. п. А понад усім тим нісся кровожадний рев опянілих чекістів: „Распни, распни їх!... Кого? — Найкращих синів української нації.

„Вимагаємо найсуровішої кари для контрреволюціонерів" — ухвалювали під диктат чеки робітники і службовці „Червоного Плугатаря", „Палко вітаємо ДПУ — надійного вартового диктатури пролетаріяту!" — рішали „одноодушно" в присутности чекістів збори робітників київського Ремонтного Електрозаводу. „Інститут Тараса Шевченка (в Харкові) висловлює певність, що радянський суд з корінням вирве контрреволюційну роботу змовників і наложить на них свою судову кару!" Подумайте тільки, що ухвалює це „Інститут **Тараса Шевченка!**" Що за кпини і що за глум з Шевченкового імени! Єфремов, Ніковський, Гермайзе — виховані на Шевченкови і всі звеличники Шевченка дістають від інтелігентних робітників Шевченкового інституту під батогом чеки просто таки присуд смерти!

Завели комуністи викананію заінсценізували вуличні й кабінетні „гимни" своїй кровожадности, своїй нетерпимости і здегенерованости. Попри те не залишили вони нагоди накинутися на весь український національний рух, на всю українську національну громаду, що живе поза межами досяжности червоного терору. Вони і в пресі і в промовах підчас публичних демонстрацій заєдно твердили і твердять, що демонстрації української національної молоді у Львові були інспіровані польським фашизмом. Вони безлично верещать, що УНДО, УСРП віддались на службу польському фашизмові і по наказу цього останнього виступають проти червоного терору і взагалі проти комуністичної диктатури. Очевидно розсівають вони такі вісти з тенденцією, щоби ослабити враження українських протестів і демонстрацій проти їхніх насильств. Комуністичні головачі на Україні знають, що поширюють звичайну брехню, але це їм в теперішній мент потрібне.

На цьому місці всеж таки стверджуємо, що незалежницький український табор у Польщі під нічиїм посторонним диктатом і під нічиїм чужим впливом ні не веде політики ні не працює. Зокремаж весь зорганізований український національний табор веде серед найтяжчих обставин перманентну боротьбу з усякими фашистівськими й іншими шовіністичними польськими таборами за права українського народу, за його політичну, господарську і культурну емансипацію. А коли хтось веде з кимсь безнастанну боротьбу, то хіба не може піддаватись ні його наказам ні слухати його рад.

Попри те український національний табор з українським Нац.-Демократичним Обєднанням на чолі все протиставився комуністичній диктатурі, як чужій і насильно накиненій українському народові і ніколи з нею не погодиться. Зокремаж ніколи не може і не буде мовчати тоді, коли комуністи мучитимуть по тюрмах і нищити фізично українську національну інтелігенцію.

Щож до української національної молоді, то вона за високо ідейна і за сильно зросла своєю психікою в українській національно-визвольній традиції, щоби могла виконувати чиїсь посторонні, чужі, а тим менше польсько-фашистівські накази. Історія української молоді взагалі не знає таких випадків. Навпаки вона має цілу низку величавих сторінок жертвування собою, своїм життям і своєю кровю для Батьківщини і свого народу.

Комуністичні чекісти, що мають обкривавлені українською кровю руки, не можуть своїми клеветами зневажити ні українського національного табору ні національної молоді. Нехайже далі зранжують гучно на адресу арештованих вуличні реви товпи: „Распни, распни"...

Українських національних діячів і української національної молоді ніколи ніхто ще не гнав як стадо до ніяких демонстрацій і не поżене. Не поженуть ніколи і чекісти. Зрештою нехай чекісти реклямують український нац. табор на Україні своїми демонстраціями і нехай бодай з тих демонстрацій та з необмежної ненависти чекістів до УНДО й інших національних груп на західно-українських землях довідається весь український національний загал на Великій Україні, що є ще на українських землях сили, які можуть протиставити чоло комуністичним насильникам і які напевно їх переживуть.

Клємансо.

(Від нашого кореспондента.)

Париж, 23. листопада 1929.

I.

Сьогоднішні полудневі ґазети не залишають ніякого сумніву щодо стану здоровля найголоснішого французького державного мужа тількищо минулої епохи: Клємансо конає, а кінець його вже тільки питання не днів, а годин. Можливо навіть, що в хвилині, коли пишемо цей допис, старий „Тигр" уже на віки закрив свої палкі очі — дивно палкі й живі, блискучі й молодечі аж до останніх тижнів життя цієї незвичайної людини.

Сходить оце в країну тіней найвидатніша постать французької — і міжнародньої — політики доби вчорашньої і передучорашньої. Так: і передучорашньої!. Бо вже в часі Комуни 1871 року Клємансо був „мером" (війтом) одного з кварталів Парижа, і від того часу (а час той нам, постарілим переживаннями 1914—1918 років, видається трохи не передісторичним) Клємансо вже не сходив з політичної сцени. Він був журналістом, бував парляментарним послом, міністром. Був автором фільософічних і соціольоґічних книг, автором описів подорожей (між іншим і по нашій країні), нарешті й драматурґом, і то навіть не зовсім безуспішним. Тільки лікарем він ніколи не бував — мимо свойого лікарського звання і титулу: єдине, що з лікарської теорії він зберіг собі для життєвої практики, була дуже строга гигієна щоденного життя; Клємансо не курив і не пив алькоголю, запрошень на бенкети не приймав, фізичним вправам віддавався аж до передодня аґонії, а голої руки нікому, ніколи й ніде не подавав — без рукавиць ніхто його не бачив; навіть за своїм міністерським столом він завжди з рукавицями на руках писав і приймав прихожих; з тими бавовняними рукавицями „табачкової" барви він засідав і на всіх міжнародних конференціях; з ними описують його всі чужинецькі спогади. З ними нарешті він залишився й у памяти автора цього допису, з триразової стрічі з часу мирової конференції.

II.

Коли Клємансо вступив, ще молодою людиною, на політичну сцену, два великі державні творці виростали головами високо понад буденну міру европейських політиків, оба із старшого від Клємансо покоління: Дізраелі і Бісмарк, творець англьо-індійської імперії і будівничий обєднаної Німеччини. То були — хто в цьому може сумніватися? — найбільші постаті політичної Европи другої половини XIX-го століття. Чи пара їм — Клємансо? Безумовно він не менше від них кріпка, видатна індивідуальність: безсумнівно теж, що духова культура його не менша від інтелектуальної формації великого англійського жида і пруського німця. Але чи рівний він їм як державний муж, тобто як творець могучих будівель державного співжиття й суперництва? Доволі поставити це питання, а зараз-же кидається відповідь: Ні. Винні тому були „обставини"? Можливо, але самого факту це не зміняє, хіба його пояснює, і то тільки подекуди.

Ця справа заслугує кількох хвилин застанови — хочби навіть тільки в інтересі політичної педаґогії.

III.

В Анґлії, в країні клясичного парляментаризму, тобто оправжнього питомого опозиція ніколи не перебирає міри в поборюванні даного уряду. Там також істнуючий уряд пильно бережеться перборщити в своїх словах і ділах проти переможеної опозиції. Таке було там завсіди, в часі клясичних дужань між торієсами і віґами; таке є й сьогодні, в пору значно гостріщих протиленств між консерватистами і соціялістами: адже напр. Болдвин відвідав Мекдональда перед його виїздом в Америку, щоб оськак показати світові свою і своєї партії солідарність з Мекдональдом і його партією в справах національної, себто міжнародньої політики.

Не зовсім воно так у Франції, країні парляментаризму, защіпленого на чужому ґрунті. Зо-

сїбна не так поводився в ході своєї довгої парля-
ментарної й політичної карієри — Клемансо. Ко-
ли він бував в опозиції, то він ніколи не вагався
у доборі тону і способу, аби тільки пошкодити
істнуючому урядови. Він усе був безоглядним і
безцеремонним опозиціоністом: як такий, він
вславився „погромцем міністерств“ — він їх ва-
лив навіть тоді, коли сам ані не міг, ані не хотів
заняти поваленйй уряд. То був пристрасний
спорт, пристрасний і небезпечний. Але як тільки
Клемансо ставав на чолі уряду, то не було у кра-
їні безоглядніщого правителя. Він опозицію осмі-
шував, ломив, топтав, а країною управляв за-
лізною рукою, користуючись усіми засобами дер-
жавної влади, в цьому числі й поліцією, жандар-
мерією, військом, карним судівництвом. Заліз-
ний авторитаризм — коли він саме був при вла-
сї; анархічна парляментарна крамола, коли при
владі бували інші...

Таким був Клемансо. І як такий він обильно
й щедро причинився до кристалізації двох основ-
них рисів характеру Третьої Республики. Одна:
анархія парляменту. Друга: неймовірна міць
державного апарату.

В парляменті грається комедія інтриг, під-
ступів, дрібних амбіцій, то-що: ненависна карти-
на анархії. Але парляменти минаються з їх ефи-
мерними більшостями й урядами, а кріпко стоїть
поза парляментом і навіть поза слабими міні-
страми — кріпко, сцентралізована, досвідна дер-
жавна бюрократія, яка переживає всі парлямен-
ти і уряди, та — хоч безіменна — твердою ру-
кою налягає на країну, держить її в купі і хоро-
нить її перед парляментарним безголовям.

В цьому змислі Клемансо краще від усіх ін-
ших французьких державних мужів втілював у
собі і висловлював у своїх ділах основного духа
Третьої Республики, тобто духа істнуючої тепер
французької державности.

IV.

Неминуче українське питання: як „ставив-
ся“ Клемансо до української справи?

Він не любив Росії; старий радикал був про-
тивником царату. Тим самим не було в нього
принципіяльного резону, щоби засадничо ворогу-
вати проти українців. Але від такої пасивної не-
ворожнечі далека дорога до справжнього актив-
ного розуміння справи, а ще дальша — до орієн-
тації прихильної для справи. З українців Кле-
мансо не бачив і не чував ніколи нічого ні за дов-
гі десятиліття своєї журналістичної й парлямен-
тарної діяльности перед війною, ні в часі війни.
Натомісць він часто стрічався, навіть приятелю-
вав напр. з поляками, з п. Патеком наприклад.
Від них „довідався“ він напр. про „пруські мар-
ки“, про „німецьку інтриґу“, то-що. Все таки, ко-
ли валилася Росія, поринаючи в анархію, а У-
країнська Народня Республика видавалася забо-
ролом релятивного ладу, Клемансо явно схиляв-
ся признати українську державу — очевидно як
союзницю Франції і противницю Німеччини. Бе-
рестейський мир поклав кінець цьому короткому
„україніству“ старого премієра і зробив з нього
завзятого ворога України. Тупість і неповорот-
ність присланої в Париж української делеґації
ще й закріпили старого Тигра в його становищі
до україниства. На всі письменні й устні прохан-
ня авдієнцій, роблені президентом тодішньої у-
країнської делеґації в Парижі, Клемансо різко
відмовлявся: він не хотів ні бачити, ні слухати
„цих людей“ („**ces gens-là**“) Так склалося, що
першим, кому з української сторони дана була
(през. Вільзоном) нагода безпосередньо говорити
з Клемансом на українські теми, був — вже під
кінець мирової конференції — галицький україн-
ський делеґат, який припадково сидів поруч
Клемансо в сальоні Вільзона і вдався в розмову
з ним. Клемансо, хмарний спочатку, згодом заці-
кавився розмовою і, коли Льойд Джордж раз-у-
раз переривав гутірку, запросив свого україн-
ського собесідника прийти до нього в міністер-
ство на довшу, свобіднішу розмову...

V.

Кажучи банальною фразою: „леди були проломані“. Одначе наша дрібна тупість швидко привернула настрої Клеманса до попереднього стану. Замісць післати до Клеманса одну особу на супокійну, інтимну розмову, серед якої можна вжити всяких арґументів, спорити і „поучувати“, ми поперли туди в числі семи (7) мужа, з чого добра половина без розуміння одного словечка по французьки. „Цікаво“ було, мовляв, побачити Тигра, ще цікавіше потім „славитися на провінції“ свою „участю“ в такому „дипльоматичному ділі“. Очевидно вийшла з цього фарса. Так і бачу ще нині старого Тигра, як він витріщив очі з дива, коли замісць одного делеґата, або в крайній мірі, двох — шнурком входило в його комнату в міністерстві війни — сімох, один чуднійший другого. Ясна річ, що ні про які інтимні політичні розмови не могло бути мови. Були тутки заяви, і то катеґоричні (напр., що Петлюра ріжниться багато від більшовиків) і — кінець. Єдина нагода пропала. Ні брошурами (яких майже ніхто не читає), ні заявами депутацій політичної роботи за кордоном робити не можна. Особистих зносин також в політиці, в дипльоматії і в національній пропаґанді нічим іншим замінити не можна.

В. Панейко.

Нова хвиля терору в СРСР.

У Москві закінчилася розправа проти 42 членів монархістичної організації, яка укривалася під маскою релігійної секти. Із усіх обвинувачених 16 осіб засуджено на кару смерти, яких розстріляно, а інших засуджено на кількалітну вязницю. Між розстріляними є старшина б. царської армії Дмитро Пархоменко.

На економічні теми.

Тяжкі часи цукрового промислу.

(До дискусії на тему будови цукроварні.)

Виринає у нас щораз частіше питання розбудови цукрового промислу, кажучи конкретно: будови першої цукроварні. Не є це нова у нас ідея, бо над нею дискутовано широко і перед війною, а приготування прибирали тоді вже й конкретні форми. Нині видвигаються поважні дані за і проти будови, але всі вони є субєктивної натури, а саме: чи є у нас можливість здобути капітали, чи є потрібні технічні сили, продуценти буряка, то-що. Зате не звернено уваги на обєктивні дані, себто від нас самих залежні. А вони в цукровому промислі не маловажні. Попробуймо їх собі зясувати.

Всесвітня статистика виказує, а природний закон подажі й попиту потверджує наглядно, що по війні зростає цукрова продукція з року на рік так сильно, що вже давно переросла консумцію. Коли в 1913 році світова продукція цукру виносила 18.5 мілїонів тон, то нині вона виносить понад 27 мілїонів. А що консумція не йде в парі з продукцією і вагається біля 15 мілїонів тон, то мусіло прийти до боротьби експортових держав за ринки збуту. Кожна експортуюча держава докладає всіх старань, щоб утриматися на ринку з найріжнороднійших причин: щоб уникнути у себе безробіття, щоб цим робом утримати культуру ґрунту чи заграничний престіж, або за всяку ціну утримати платничий біланс. А коли цукор упав у ціні так, що не рентується, то кожна держава старається утримати цей промисл на поверхні життя субвенціями, податковими опустами, експортовими преміями, штучним піднощенням ціни у себе в краю і т. п., так, щоби здобутою надвишкою покривати експортові страти. Але є також держави, що таки не в силі витримувати і редукують продукцію.

До конкуренції станули тепер два роди цукру: буряковий і трощевий. Побідив трощевий, так, що буряковий живе лиш штучною підтримкою і про побільшення його продукції й мови нема.

Ось в порівнянні до 1913 року зросла нинішня світова продукція бурякового цукру з 8.99 мілїонів тон на 9.09 мілїонів, тобто ледви на 100.000 тон. Німечина, що то перша почала колись продукувати цей цукор і була найбільшим передвоєнним його продуцентом, продукує нині майже на мілїон тон цукру менше, ніж в 1913 році. Інші европейські експортові держави, як Бельгія, Франція, Чехословаччина, Італія ледви вирівнюють штучним підтримуванням свою продукцію. Радянщина подалася сильно назад і не входить покищо в круг експортерів. Лиш Америка піднесла сильно продукцію того цукру, бо на цілих 300.000 тон, Англія на 246.000, а Канада

В. К. 6)

На конґресі в Люнді.

(Докінчення.)

Скандинавська культура. — Копенгаген. — Церква без образів. — Тіні забутих предків.

Садок справді зроблений дуже старанно і гарно. Овочеві дерева, рясні яблоні і грушки, сливки і т. п. Декоративно розплощені деякі з них, щоб утворити межову стінку зі сусідньою садибою. Маленький, хитро вигаданий, з затоками ставок. Цей ставочок, чи може ліпше сказати озерце, мав довжину метрів 15 при ширині 8—7 сяж., кругом нього лавочки і гарно висипані жовтим піском доріжки. Усе це робило враження парку в мініятурі. А головне показувало, що може зробити людина, коли захоче. Господар казав, що усе це він зробив своїми власними руками і своїх дітей. Сина уже виділив і ці плоскі яблоні і грушки відділяли власне його садок від садка сина. Дочки повиходили заміж, одна в Данію, одна в Англію, одна в Америку. А найменьша ще тут чекає своєї черги. Вона була дуже мила, як і її мати, і видно спокійно чекала своєї черги, хоча мала уже мабуть далеко за 25 літ. Смеркало, господар привіз нас у Люнд і ми розпрощалися. Завтра кожний з нас поїде куди його тягне доля, але память збереже гостинний край і його мешканців в авреолі праці, тверезости характеру, солідности і певности.

Колись якийсь з російських письменників, не то Белінскій не то Пісарьов, писали, що в Скандинавії нема навіть старих дідів неграмотних, а у Франції 1/2 населення неграмотне, проте Париж дав світу культуру і буде світити завжди, а Скандинавія нічого не дала. Особливо цей письменник напирав на Норвеґію і Париж. Тільки-ж населення цілої Норвеґії менше як населення Парижа, а на Париж ще працюють поверх того 40 мілїонів на багатій землі, та ще більші кольонії. Звичайно Скандинавія не може того дати що Париж, але все-ж таки в царину людського духа скандинавські народи внесли стільки свого і то глибоко солідного на всіх ділянках, починаючи з чистої фільософії і мистецтва, а кінчаючи технікою, що відсутність Скандинавії була би дуже помітна.

При цій згадці дуже мені гірко стало згадати друге: ціла Скандинавія: Данія, Швеція і Норвеґія, мають населення менше як половина українського населення, а що-ж ми зробили? Ми боялися йти в міста і творити міське населення. А й те населення, що йшло в міста, радше грало в карти або випивало, та скиглїло до неба, що тяжко жити і тяжко працювати, і єдине, на що спромоглося, це на пропаґанду абстиненції від праці. Ідеал — найменше працювати, і за це одержувати гроші. Жадного змислу до торговлі, жадної ініціятиви і активности. І тепер навіть тисяча примірників є за великий наклад, щоб розійшовся на Волині, Галичині і Америці разом. А тут ми маємо населення біля 7 мілїонів, себто більше як у Швеції.

Але щож? брак приватної ініціятиви в торговлі. Ідеал кожного це бути урядовцем або підофіцером, далі то лише виїмки. Наїстися картопельки і непідірватися на роботі.

На другий день ми вибралися з Люнду до Копенгагену. Від Мальме до Копенгаґену тільки 2 години їзди пароплавом. Копенгаґен це досить великий портовий город; і порт гарний і місто гарне. Перед портом при вїзді два чи три форти, укріплені і оздоблені гарматами. Місто лежить на рівнині і поблизу не видно жадних гір. Багато гарних будинків, багато гарних, розкішних музеїв, з яких передісторичний один з найліпших в Европі. Є дуже гарна велика ґалерія образів, старих і модерних малярів. Одною з ліпших окрас міста є Торвальсенова гліптотека, по сусідству з палатою і передісторичними музеями. Дуже гарний і могутній новий ратуш. Гарна площа кругла оточена розкішними по стилю, але невеликими по розміру королівськими палатами, з перспективою на протестантську катедру, яка прекрасно звязує цілий ансамбль.

Кажуть, що тут король є найулюбленішим зпоміж усіх інших сучасних королів півночі, і часто вступає в безпосередній контакт з народом у місті. Місто зробило на нас дуже миле враження, і ми скрізь зустрічалися з іншими членами зїзду, які теж верталися через Копенгаген. Вечором ми відїхали на пароплаві до Любеку; це дуже дешево. Але я не спав цілу ніч у III. клясі. Любек дуже гарне, невелике портове місто, де є дуже багато гарних церков та інших старих будівель. Ми оглянули старі ґотицькі церкви, які всі належали до так званого північного, себто цегляного типу готики. У них збереглося багато малярства, часто дуже високої якости, яке все належить до доби ще католицької.

Лютеранство в Німеччині зовсім убило церковне мистецтво і пізніше ми його уже тут не зустрічаємо. Внутрішність протестантських церков без поезії. Протестантські кірхи Берліна і Дрезна в середині нагадують звичайні цирки, де показують ріжні штукарства на конях та на линвах, тільки присутність хреста показує, що це щось інше, але що це? не знати, мабуть це надгробок над людською душею, принаймні над поетичною душею. Жадних образів, жадної розписі. У Любеку є ще дуже гарний ратуш ренесансового стилю. Ми все обійшли до полудня, і вийшли в парк, сусідній з залізничим двірцем, щоб чекати на поїзд. Я все був під враженням тих церков, яких більшість тепер фактично не функціонувала. Як Шевченко десь згадує „а хата пусткою смердить“ таке й тут було почуття. Тепер там у нас на далекій Україні убивають тіло і душу, убивають всяку поезію. Во імя чого! Ніби щоб збільшити добробут мас? але-ж вони його вдесятеро зменшили. Щоб висвободити духа? але-ж вони убили всякий дух! Щоб збільшити продукцію? але-ж вони її зменшили більше як війна.

на 15.000 тон, і то коштом Німеччини та високими експортовими преміями, на які ці держави могли собі дозволити, маючи велику фінансову силу. Але в цілости продукція бурякового цукру впала.

Зате трощевий цукор зріс з 9.36 мілійонів тон в 1913 році на 18 мілійонів. Найбільшим продуцентом його є острів Куба, де продукція піднеслася з 2.43 мілійонів тон на 5.16 мілійонів; таксамо зросла майже вдвоє його продукція на Яві, Філіпінах, на Гавайських островах, в Арґентині, Перу, Австралії і Японії, і то лиш тому, що задля дешевих коштів продукції міг той цукор конкурувати побідно з буряковим.

Але надмір продукції з одної сторони і штучне підтримування бурякового цукру з другої мусіли відбитися некорисно і на трощевому; а це викликує також і там раз-у-раз депресії, а то й катастрофи (наприклад недавно на Яві) та спонукує продуцентів до всіляких оборонних засобів, головно у виді картелів, які мали би впливати на уряди для їх охорони. Найкраще скартельованою є нині німецька продукція. Те саме завела у себе Чехословаччина й інші держави, а за ними пішла й Польща, яка вивозить дві третини своєї продукції.*)

Але така самооборона не дає ще того, що конче потрібне, а саме: вирівняння міжнародньої продукції з консумцією. Такий штучний спосіб підтримування, ясна річ, не може тривати безнастанно, він мусить викликувати міждержавні конфлікти, грозу катастрофи. Щоб зарадити грозі, занявся цією справою господарський комітет Ліґи Народів. Його завданням є подбати про збільшення консумції й управильнити продукцію шляхом міждержавних умов, а саме, щоб одні держави зменшували продукцію в користь других за ціну взаїмних уступок на інших господарських ділянках, так, щоби продукція була на цілому світі сконтинґентована, а округи збуту зрайоновані.

На ці теми йдуть нині безупинні міждержавні переговори. Мин. року не було в Европі ні в Америці добрих жнив на цукровий бурак, а в Злуч. Державах сконсумовано 365.000 тон більше, ніж в мин. роках, тому боротьба дещо злагіднилася. Це хвилеве успокоєння може й довело до того, що нині говориться про порозуміння. В грудні цього року має бути знова нарада на цю тему. Планується створити міждержавний цукровий картель. Це був би рід синдикату краєвих картелів сильніших держав, який мав би сконтинґентувати продукцію та усталити ціни, очевидно знова по переговорах з імпортовими державами.

Як бачимо, є це така складна і така залежна від всіляких обставин та течій проблема, що тільки трохи сильніший неприязний вітер міг би повалити пляновану будову, нанести тяжкий удар як продуцентам сировця рільникам, так і цукроварням.

Можна припускати, що наша цукроварня була би незалежна від того всього, бо вона опиралась би на внутрішню консумцію, а не на експорт. Але крутіж життя може в кожній хвилі сказати що інше. Годі подумати собі, щоб та цукроварня могла стояти осібняком в цих конкуренційних змаганнях.

Одначе з цього не виходить, що треба спинювати ініціятиву тих, що взялись би до будови. До відважних світ належить і їх треба піддержати. Але не слід би втягати на цю інвестицію оборотовий капітал широких мас при допомозі кооперації саме тепер, коли за нього так важко і коли рентовність цього підприємства залежна від таких обставин, які вище освітлено, а кооперація може піднятися куди певніших, менше коштовних і таксамо потрібних підприємств. Краще буде, коли рільники навчаться нині управляти і доставляти буряки до тих цукроварень, які є, а це буде першим завдатком до майбутньої будови цукроварні їх власними силами.

М. Творидло.

*) Загальне зубожіння населення Польщі змушує вивозити дві третини продукції і не дозволяє навіть на споживання того так поживного продукту (тоді, коли в Голяндії споживає одиниця річно пересічно 25 кг. цукру, а в Німеччині 20, то в Польщі ледви 8 кг.). Для зображення зубожіння і низької культури в Польщі подамо ще ось які приклади: коли в Німеччині припадає на голову 4.67 к. бавовняних тканин, то в Польщі 1.57 кг.; коли голяндець уживає пересічно на гектар 47,5 кг. фосфорових гноїв, англієць 113, німець 100, то в Польщі уживаються тих навозів ледво 4.4 кг. на гектар. Таких прикладів можна подавати безліч.

Нарешті ми їдемо до Берліна. Назви стацій якісь дивні; це наші або може чеські, поперекручувані на німецькі. Справді ось Весніц, але-ж це чеське весніце, тобто село, наша стара весь. Ось неначе наші хатки соломою криті. Зовсім наші, справді наші, бо причілкові. Ось є і німецькі, вони інакші. Стація „Гаґенов-Лянд". Ця кінцівка на „ов"! Далі „Штрогкірхен" — соломяна церква, назва не наша, але дух наш. Пригадую собі порт Сасніц; це є Сосниця. Ця Прусія і Поморя колись звалися Скитщиною і у Йордана і навіть у Страбона. Проф. Фасмер теж каже, що уся номенклятура ґеоґрафічна цих областей по суті словянська.

Так ми їдемо по колишній словянській землі, і люди тут ті самі словяне, що й раніше, тільки уже забули мову. От на границі з Чехією, біля Дрезна, де була колись Лужиця, вони ще й тепер не забули її. Це-ж вони служили і служать підставою Прусії, матеріялом, з якого зліпиться держава, і вважаються наймогутнішими німцями. А ось Московщина уся від Півночі аж до України зпрадавна — фінська земля. І колись і тепер фіни, уся ґеоґрафічна номенклятура фінська, східна частина монгольсько-тюркська. Але мову приняли словянську і серед словян вважаються найдужчими словянами. Ну а психіка, хіба-ж словянська? Ця психіка душить інших словян і отроює їх, а фізично нищить, убиває, примушує умирати з голоду, просто голодом виморює мілійони словян, але вважається словянською. А наші і собі раді, як-же, кажуть, „старший, бачте, брат". Як багато треба переглянути, як багато забобонів треба викинути! Але звичайно брехня і забобони найміцніше тримаються.

Народ, що вступав і виступав з вагонів на кожній стації, був теж якийсь дивний і цікавий для мене. Рухи, манірн здавалися знайомими... Але! Ми почали підїздити до Берліна і тут заняли місце простіші і практичніші думки, бо треба було висідати.

8. грудня ц. р. це останній речинець вирівнання залеглої передплати. Після цього речинця здержуємо висилку часопису.

З українського життя на чужині.

(Допис із Младо-Болеславщини в ЧСР.)

За галасом нерідко скандальної хроніки з життя наших еміґраційних осередків у Чехословаччині, що попадає на сторінки преси, зовсім непомітно виглядає життя численних, порозкиданих по провінції робітничих кольоній, що складаються зі стрілецтва нашої армії, яке працює тут по фабриках та по сільсько-господарських маєтках. Міжтим тут теж не менш інтенсивно бється живчик громадсько-політичного життя, хроніка якого не менш богата, може не так крикливими, але зате позитивними фактами.

Одна з таких кольоній має своїм центром м. Мл. Болеслав, у якому на автозаводі Шкоди, текстильній фабриці, будівельних та інших підприємствах працює поверх сто наших робітників. Крім цього в околиці навкруги міста розкинені по державних та приватних маєтках менші гуртки наших людей, що працюють там у характері постійних сільсько-господарських робітників. Ціла околиця в промірі до 15 кільометрів організаційно тягне до Мл. Болеслави й обєднана в Т-ві „Самопоміч", що обслуговує як професійні, так і культурні потреби кольонії.

Треба відзначити, що ця організація від самого початку її заложення веде свою всебічну корисну працю виключно силами самого організованого робітництва, яке дало собі раду й перемогло в собі хороби більшовизанства, зміновиховщини, шаповалівщини та залишилось цілком здоровим і міцним національним організмом. Незмінним старостою кольонії та головою Т-ва є п. Белзецький, що разом з управою вкладає майже весь свій вільний час, хист і енерґію в громадську працю.

До помітнього пожвавлення праці й тіснішого обєднання кольонії на ґрунті культурноосвітнім причинився переїзд з Подебрад на постійне мешкання до Мл. Болеслави пп. О. і Г. Статникових, працею яких повстали тут музичний, драматичний та співучий гуртки. Виснажені денною працею, вечорами сходяться робітники з найдальших кінців міста, а багато з околичніх сіл, не зважаючи ні на непогоду, ні на далеку дорогу, — одні розучувати пєсу до чергової вистави, другі на співанку чи на вправи струнної орхестри і т. д.

Прилюдним іспитом з осягнених на цьому полі успіхів був улаштований Т-вом з приводу 1-го листопада прилюдний концерт та вистава „По ревізії" Кропивницького. Переповнена саля і щире захоплення гостей, своїх і чехів, були доказом, що покладена пп. Статниковими праця режісерська та диріґентська, як рівнож старання аматорів, були належно оцінені.

Взагалі-ж треба відмітити, що наше робітництво відзначається своєю культурністю, чим заслужило собі признання місцевого населення. Ощадність, відсутність пияцтва та марнотравства, товариська єдність, нарешті зовнішній культурний вигляд — усе те привертає симпатії на їх бік як місцевого населення, так і товаришів праці, а навіть адміністрації.

Переважна більшість української кольонії тут поженилася: одні з чешками, інші з українками, які були евакуовані сюди ще з часів великої війни. Заробітки тут невеликі й робітництво живе дуже скромно, але всеж умови тутешнього життя кращі, ніж у краю. Одначе життя в чужому оточенні має і свої неґативні риси. Тоді як старше покоління, активні борці за нашу державність у недавньому минулому, духово живуть у колі майже виключно національних інтересів, то молодше покоління — дітвора — чехізується. Батьки, заняті цілоденною працею, не в силі присвячувати час своїм дітям, у той час, як вплив чешок-матерей, товариства та школи має наслідком те, що діти майже без вимку не знають української мови. Це надзвичайно сумне явище катеґорично вимагає звернути найбільшу увагу в цей бік. Маємо на увазі утворити орґанізацію матерей, щоб їх безпосередньо втягнути до національно-виховної роботи й зорґанізувати дитячий притулок, де моглиб батьки полишати дітей на час праці. Стараннями Т-ва „Самопоміч" в цьому році кількоро дітей віддано до української гімназії в Жевницях під Прагою.

К. Н.

З життя наших установ.

Зїзд членів „Союзу Українських Купців" у Львові.

Українські купці і промисловці! Минає 5 літ від заснування нашої станової орґанізації: „Союз Українських Купців". Щоби зробити підсумки нашої праці та устійнити пляни тоїж праці на майбутнє, хочемо зійтися всі на ЗАГАЛЬНИЙ ЗЇЗД ЧЛЕНІВ нашої орґанізації, а цей зїзд відбудеться дня 25 грудня 1929 р. (лат. Різдво) у Львові.

Програма зїзду: 1) Год. 9. рано богослуження в Успенській Церкві при вул. Руській. 2) Год. 10.30 в салі Т-ва „Бесіда" (Нар. Дім, вул. Рутовського 22, I. пов.) отворення зїзду головою Т-ва. 3) Реферати: а) Дм. Конюх: „Зачіння орґанізації купецтва". б) М. Голубець: „Історія українського купецтва". в) Пос. Дм. Паліїв: „Торговля і промисл у національному житті". г) Пос. д-р Ст. Біляк: „Купецтво і промисл в економічному житті після світової війни". д) Проф. І. Чепига: „Значіння реклями в розвою торговлі і промислу". е) * * * : „Тайна успіху в інтересах". 4) Дискусія і резолюції. 5) Замкнення Зїзду. 6) Год. 6. вечером спільна вечера в кімнатах „Народньої Гостинниці" (вул. Костюшка ч. 1).

Подаючи до відома членів „С. У. К." речинець і програму Зїзду, звертаємося з горячим покликом до загалу членів: прибувайте на Зїзд обовязково всі! Місцеві Гуртки „С. У. К." надішлють перед Зїздом точні звіти зі своєї діяльности та статистичні дані про своє т-во і подбають про те, щоби в день 25. н. ст. грудня ц. р. кожний член був у Львові! Купці і промисловці, що не є зорґанізовані в місц. Гуртках, приїдуть самі і заохотять своїх товаришів. (Хто ще не є членом „С. У. К.", може вписатися негайно, присилаючи 5 зол. вписового і 2 зол. міс. вкладки на адресу: „Союз Українських Купців", Львів, вул. Підвальна 9).

Якщо між українським купецтвом є ще такі, що не розуміють ваги орґанізації і не знають, який хосен приносить зорґанізована сила не лише цілій нації, але й кожній одиниці зокрема, то довідаються про те на Зїзді

За Раду „Союзу Українських Купців" у Львові:

Гр. Гануляк, голова. *Дм. Конюх*, секретар.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Ще до „спільного правопису“.

З приводу замітки в ч. 263 „Діла“ про „Український правопис із словничком“, підписаної ініціялами „м. р.“, одержуємо від упорядчика цього найновішого видання Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка ось-які уваги:

1) Зайві — на думку Рецензента — слова в словничку це головно приклади з правописних правил у харківському виданні п. з. „Український правопис“, як показують оці відсилки до нього: аби (§ 94), битий (§ 52), вдячний (§ 16), від (§ 19), воля (§ 7 і 23), ворог (§ 7), ворон (§ 7), вуж (§ 10), годинник (§ 18), голуб (§ 15), горох (§ 7), грудка (§ 13 і 15), гуска (§ 15), дівча (§ 23), дно (§ 29) і т. д. Увести приклади з правописних правил у словничок радив упорядчикові дехто з педагогічних кругів. Коли вже він розписав згадані приклади на карточки, одержав книжечку М. Гладкого й В. Дубровського „Правописний Словник-покажчик до офіційного „Українського правопису“ Народнього Комісаріяту освіти У. С. Р. Р.“ Це київське видання втвердило впорядчика в постанові включити карточки з прикладами з правописних правил у правописний словничок.

Словничок уложений для українського загалу та для чужинців, тому втягав укладчик слова з чергуванням *і-о* (бік-боку), такі слова, як адвокат, що навіть у літературних творах приходить деколи в лекції „адукат“, і т. д.

2) Те саме, що сказано під 1) про низку наведених у рецензії слів, відноситься й до тих чужих назв, що їх навів Рецензент у своїй замітці (§§ 79, 68, 82, 78, 81 і т. д.).

3) Коли вже вискладано понад чотири аркуші словничка, попала впорядчикові в руки книжечка чотирьох авторів: І. Бойкова, О. Ізюмова, Г. Калишевського й М. Трохименка п. з. „Правописний словничок чужомовних слів“ і з нього дописав упорядчик у коректі „акваріюм“ (ст. 7), хоча „радій“ (ст. 76), „вінеґрета“ (ст. 21), але „ґротеск“ (ст. 35), Ґрінвіч (місто) (ст. 35). З того самого джерела взяті слова „авантура“, „авантурник“, але „авантюрист“, які мабуть тому так відмінно пишуться, що „авантура“ й „авантурник“ давно вже зукраїнщені, а „авантюрист“ має навіть неукраїнський наросток — *ист*.

4) Писати „де-Бюссі“ велять правописні правила (§ 62), як і „етен“ і „етін“ (§ 62) (це хемічні терміни), „війя“ (§§ 18 і 23), „остатній“ (§ 37), „послідній“ (§ 37).

5) „Зовсім не наші слова“: „оп'ять“, „ехидний“ і „бутелька“ приходять і в новому виданні Грінченкового словника й наведені не тому, що вони чисто українські, а з практичних правописних причин, бо часто доводиться в цитатах уживати напр. слова „оп'ять“, що його вживав уже Котляревський.

6) Про совісність Рецензента книжки, упорядчик якої був тільки впорядчиком, нехай послужить таке речення: „Такі-же слова як „от так“, „от той“ без своїх гомонімів „оттак“, „оттой“, що мають інше значіння, можуть читача збентежити, немов би були єдиними правильними“. Хто погляне на ст. 158 словничка, знайде там вислови „отак“, „отой“ і в іншому значінні „от так“, „от той“ згідно з § 18 правописних правил, що не допускають написання „оттак“, „оттой“.

Коли впорядчик, не зважаючи на численні коректи, переочив одно *и* у слові „благання“, де може притрапитися й Рецензентові.

Кожда українська одиниця, економічна інституція, кожде товариство, Читальня, Луг, Сокіл і др. повинні в цьому листопаді стати членом УКТОДІ.

Більшов. офензива в Китаю.

Дня 26. ц. м. більшовицькі війська почали нову офензиву, та посунулись 100 км. вперед.

З Льондону повідомляють, що китайський уряд звернувся до радянської влади з пропозицією припинити війну і полагодити прикордонні конфлікти мирним шляхом. Так само американський та анґлійський амбасадори звернулись до радянського уряду з осторогою, що західно-европейські держави, які підписали пакт Кельоґа не можуть допустити до продовжування війни на Далекім Сході.

Язва алькоголізму.

IV. Протиалькогольний курс у Варшаві.

Вже четвертий з черги протиалькогольний курс відбувся у Варшаві з ініціятиви і при значній матеріяльній субвенції департаменту служби здоровля в міністерстві внутрішніх справ у порозумінні з польським т-вом абстинентів „Тверезість“. Виклади відбувалися у великій салі державної школи гігієни. Вже четвертий раз виходять з такого курсу алькогольогії кадри робітників, які освідомлюють живим словом і приміром польський нарід про жахливі наслідки язви алькоголізму як для одиниці, так і для цілої нації. З дня на день зростають ряди польських пропаґаторів і борців зі суспільним лихом, яким є алькоголь і нікотина. Тому не завадить познайомити й українське громадянство з напрямними четвертого курсу алькогольогії, який відбувся в днях 18—23 листопада ц. р. у Варшаві, та призадуматися над великими спустошеннями, що їх наніс і наносить українській нації алькоголізм і з уваги на те повести вперту боротьбу з алькоголізмом серед нашої суспільности. Час наглить до праці.

На курс алькогольогії у Варшаві явилося біля 300 інтеліґентів, а між ними половину становило польське жіноцтво. Після звання найбільше було учителів (-льок) народніх шкіл, лікарів (між ними пятьох військових), католицьких священиків і студентів богословія, чотирьох православних священиків, студентів (-ок), один селянин і делеґація від польських верховинців з Підгаля в народніх строях (для декорації). По національности були самі поляки, крім 3 прав. священиків і делеґації з двох осіб від Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження“ у Львові, а саме: д-ра Володимири Крушельницької і Михайла Хомяка. Частина польських учасників дістала харч і приміщення в бурсі державної школи гігієни, а інші стипендію у висоті 50 зол. на особу і 50 відсотків залізничої знижки при поворотї додому. Делеґати „Відродження“ завдячують свою участь у курсі Вп. лікареві М. Панчишинові, що виасиґнував їм на дорогу 100 зол.

Рівень викладів на курсі був дуже високий з двох причин: поперше прелеґентами були не лише найкращі корифеї польського протиалькогольного руху, але також визначні мужі науки й педагоги, як професори університету д-р Мазуркевич (Варшава), д-р Ґантковський (Познань), д-р Цемневський (Львів), д-р Дашинська-Голінська, б. міністр здоровля дир. д-р Ходзько, д-р Каципак, дир. Духович, ред. Шиманський і інші; по-друге більшість слухачів — це були люди що-найменше з середньою шкільною освітою. Прелеґенти обхоплювали своїми викладами цілість суспільного життя і звертали найбільшу увагу на теоретичну підготовку слухачів з ділянки алькогольогії.

Учасники курсу відбули теж прогульку поза Варшаву, до закладу для умово-хорих в місцевости Творки, де лікують теж алькоголіків, людей, у яких надмірне уживання цеї отрути знищило ум і кинуло їх в обійми злочину. Жаль дивитись на людину, яка за тяжко запрацьований гріш купувала для себе отруту, що знищила найніжнішу частину її організму і звихнула життя її найближчих, а нерідко й цілого її середовища. Ця отрута — алькоголь становить у 70 відсотках причину всіх умових недуг.

Після вичерпання викладів відбувся дискусійний семинар. Делеґат Т-ва „Відродження“ забирав тут слово і вказував на труднощі у переводженні в життя протиалькогольного закону, що їх роблять на Сході ріжні офіціяльні чинники. Редактор Шиманський відповів на те, що правильно переведений плебісцит на основі оречення Найвищого Адміністраційного Трибуналу з 1925 р. передбачує переведення його постанов у життя вже по 3-ох місяцях від дня його переведення, хочби в даному випадку коршмар вніс до компетентних властей умотивований протест. Радив теж у таких випадках вносити жалоби до вищих інстанцій.

В тій самій справі внесла українська делеґація два меморіяли від Т-ва „Відродження“ до мін-ства внутрішніх справ і до мін-ства суспільної опіки. В обох випадках в міністерствах прирекли розглянути і прихильно полагодити наведені в меморіялах закиди.

Курс замкнув дир. державної гігієнічної школи д-р Ходзько, взиваючи учасників до перевиховання суспільности на основах цілковитої абстиненції від усіх алькоголевих напитків. Учасникам роздано свідоцтва покінчення курсу.

Студентське життя.

Загальні Збори „Основи“.

Дня 17. листопада ц. р. відбулися Загальні Збори Товариства Українських Студентів Політехніки „Основа“ у Львові. Звіт з діяльности уступаючого Виділу здав у заступстві хорого голови студ. А. Охримовича, студ. Б. Рак.

Уступаючий Виділ переняв керму справ Т-ва на кілька днів перед знаними листопадовими подіями минулого року. В часі нападу на „Академічний Дім“ цілковито здемольовано домівку Т-ва та знищено зовсім бібліотеку „Основи“. Всеж таки ті події, хоч усунення їх наслідків вимагало величезного вкладу праці та грошей, не вспіли припинити так дуже діяльности Виділу. Незвичайно живо розвивалася в Т-ві праця культурно-освітнього характеру. Між іншим у березні ц. р. вшановано память знаного фізика й електротехніка, пок. д-ра І. Пулюя, святочною академією. Велику вагу привязував Виділ до справи будови „Дому Українського Техніка“, котру, не зважаючи на теперішне тяжке економічне положення, в діловому році посунено значно вперед. Замісць щорічного традиційного балю, щоб ушанувати память борців за волю, успішно уладжено збірку на „Рідну Школу“. Протягом минулого року працювала при Т-ві ціла низка фахових кружків та секцій.

До нового Виділу „Основи“ ввійшли: М. Мариняк — голова, Д. Ніпилович, С. Милянич, І. Дурбак, В. Міліянчук, Б. Михальчишин, О. Гладкий, Ярмак і Мурин — члени Виділу. Т-во „Основа“ обєднує тепер около 200 членів — студентів Львівської Політехніки.

Відозви й комунікати.

„Просвіта“ до Українського Громадянства.

Українські Громадяни!

Перед нами місяць грудень, місяць свята великого культурно-національного почину!

День 8-го грудня, **день ідеї освітньої праці!**

Значіння свята перейшло вже межі освітньої орґанізації. Воно стало **всенароднім культурним святом**, щорічною пробою й іспитом, що закінчує один рік діяльности, а зачинає наступний. Сьогорічний іспит залежить тільки від нас самих.

А перед „Просвітою“ **преважні завдання:** викорінення неписьменности і малописьменности, розроблення бібліотечного питання, а далі питання цілої позашкільної освіти, самоосвітніх гуртків, започаткування позаочної самоосвіти.

Те все виконає „Просвіта“ щойно тоді, коли найде в громадянстві належну й певну поміч. Воно повинно і мусить в теперішніх умовинах національного життя своїми щедрими жертвами заступити жертвенність богатих меценатів рідної культури інших народів. Те все станеться, коли у нас найдеться направду спільна мова, спільна думка, спільна душа...

Тому „Просвіта“ в ясну днину свого народження закликає всіх до єдности і співпраці, до засвідчення збірної волі на культурному фронті!

В тому дні нехай всі — направду всі! — спішать з належними дарами для „Просвіти“. Так наказує збірний розум, того вимагає самозбереження себе, того вимагає національна честь. Від несення помочі, яка зрівноважилаб наші життєві недостачі та дозволила розвинути якнайширшу і найплідніщу діяльність, не повинен, а навіть не сміє ніхто відказатися.

Не минайте нікого і припильновуйте виконання обовязку супроти себе самих, супроти грядучого покоління, супроти майбутнього української нації!

Святкуйте величаво Свято „Просвіти“!
Нехай живе день 8-го грудня, а з ним нехай кріпшає освітня праця!

Львів, 25. листопада 1929 р.

Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові

Напад комуністів на „Новий Час“.

Львівські комуністи хотіли відповісти двояко за недавню демонстрацію української молоді перед більшовицьким консулятом: уладити маніфестацію й овацію більшовицькому консулеві та демонстрацію проти українських інституцій. Перша частьплану комуністів не вдалася, бо коли вечером 27 листопада збиралися на вул. Сапіги біля політехніки, щоби відтам піти на вул. Набеляка перед консулят, переходив саме туди відділ поліції. Комуністи, як побачили поліцію, розбіглися. Інший гурток комуністів у тойсам час вдерся до редакції „Нового Часу“ при вул. Боімів 4. і там заскочивши знечевля урядуючих адм. функціонарів, здемолювали льокаль. Напасники перервали телефонічне получення, зірвали проводи електр. освітлення, поперевертали бюрову обстановку, знищили машину до писання та розкинули картотеки. По кількох хвилях забралися з льокалю. В погоні придержано трьох напасників, а саме: Маріяна Зазулю, Тобіяша Вінера та Хаіма Шпіца.

Демонстрації української молоді.

Після 7. год. веч. гурток української молоді демонстрував під більшовицьким консулятом, а в центрі міста, головно при вул. Краківській інший гурток підносив протибільшовицькі оклики. Поліція зліквідувала демонстрацію.

Наради бльоку непольських народів.

27. листопада, цілий день, радив у соймі зїзд представників політ. груп українських, білоруських і литовських у Польщі. Від українців узяли в нарадах участь: УНДО, соц.-радикали, соц.-демократи, Сель. Союз; від білорусів, три групи: Білоруський Сел. Союз, Білоруська ХД Католицька, Білоруське Православне Зєдинення. Від литовців взяв участь у нарадах Нар. Комітет у Вильні. Проводив голова Українського Парл. Клюбу д-р Дмитро Левицький. Метою зїзду було найти спільну політичну й тактичну платформу на парляментарнім терені та поза соймом. У рефератах зясовували тяжке положення непольських народів у сх. воєвідствах і вказували на конечність міжпартійного та міжнаціонального зближення з огляду на загострені зарядження адм. влади.

Після виїзду пос. Богомолова.

Більшовицький посол при польськім уряді покинув Варшаву разом із своєю жінкою та забрав зі собою всі свої річи. Перед відїздом сказав, що їде на відпустку, підчас якої проситиме в комісаріяті закорд. справ, аби його вже не висилали у Варшаву на давнє становище. Богомолова заступає радник більшовицького посольства Коцюбинський.

Справа мови причиною крізи в Бельгії.

Тао, що на ньому вибухла кріза бельгійського кабінету, заповідає нову внутрішню крізу в Бельгії. Крізу цю викликала справа т. зв. мовного мира між фляманцями та вальонцями. Фляманці зажадали введення фляманської мови в гандаськім університеті як обовязуючої та викладової, а щоби французьку мову усунено на другий плян. Це завдало би сильний удар французьким впливам у Бельгії та могло би спричинити новий етап на шляху сепарації Фляндії від Вальонії. В цьому й є небезпека теперішньої крізи, що може перемінитися в хронічну, тим більше, що бельгійська ліберальна партія боронить суприматії французької мови.

Зміни на найв. становищах уряду СРСР.

„Берл. Цтг. ам Міттаг“ повідомляє з Москви, що капітуляція опозиційної групи Бухаріна та Рикова спричинить зміни на нач. становищах уряду СРСР. Уряд голови ради нар. комісаріяту буде звязаний тісно із Сталіновою групою. Здається, що сам Сталін не обійме цього становища; його віддадуть першому Сталіновому помічникові в секретаріяті ком. партії Молотову. Як кандидата на становище голови нар. комісарів называють теж Андреєва, теперішнього голову національної ради. Молотова покликали би тоді до президії III. інтернаціоналу, а Риков одержав би становище дипл. представника за кордоном. Згаданий часопис здогадується, що гостина заступника комісаря закордонних справ Карахана в Берліні та його наради з більш. амбасадором Крестинським є в звязи з евент. покликанням Крестинського до Москви й іменуванням нового дипл. представника СРСР у Берліні.

Зачувати теж, що Карахан тому довше задержався в Німеччині, щоби намовити нар. комісаря закорд. справ Чічеріна до димісії. Кажуть, що Карахан відвідає Чічеріна в Візбадені та предложить йому, щоби добровільно вніс просьбу в справі димісії.

Чума в Европі.

У Піревсі (пристань біля Атен) вибухла чума. Всі прилюдні льокалі, школи, театри, кіна та каварні зачинені. Гурти робітників убивають щурів, які можуть поширити пошесть. Офіціяльний комунікат подає кілька випадків смерти.

Вернув до Москви по смерть.

Еміґрантський „Соціялістіческий Вестнік“ повідомляє з Москви, що там розстріляно урядовця торговельної місії СРСР у Берліні Калмикова, якого недавно покликано до Москви. Декілька інших урядовців, що вернули з Берліна вислано на Соловецькі Острови.

НОВИНКИ

— **На волі.** Арештованих під замітом участи **в демонстрації** на вул. Курковій гімназійних учнів: Володимира Брика, Богдана Дякова, Івана Кузємського і Ореста Питляра як зовсім невинних увільнено дня 25. XI. ц. р. Слідство виказало, що названі учні в часі демонстрації на вул. Курковій не були і прийшли туди проходом з дому щойно по год. 6-ій. Тим самим відпадає несправедливий закид українській шкільній молоді, будьто би вона брала чинну участь в останніх вуличних демонстраціях.

— **Жертва митрополита Шептицького.** Довідуємося, що митрополит Шептицький жертвував кілька тисяч долярів на боротьбу проти туберкульози серед найбіднішого населення нашого краю. За ту суму поручив він д-ру Барвінському перевести протитуберкулічне щіплення дітей методою Фрідмана у селах Прильбичі та Синевідсько Вижнє. Це щіплення відбулося дня 24. XI. ц. р. при участи д-ра Барвінського та інших лікарів, що приїхали зі Львова. Защіплено 2.200 осіб. Перед щіпленням д-р Барвінський виголосив реферат, у якому вияснив селянам вагу і значіння того щіплення та заохотив їх присилати своїх дітей.

— **З музичного життя.** Дня 9. грудня ц. р. устроює „Львівський Боян“ при співучасти Т-ва „Сурма“ і відомих наших артистичних сил: п. Г. Левицької-Крушельницької і О. Бандрівської вечір німецьких композиторів, у який увійдуть головно вокальні й інструментальні твори Шумана і Брамса та деяких інших романтиків. Подробиці подадуть небавком афіші.

— **Зимові виклади в Т-ві „Зоря“ у Львові.** Ремісниче Т-во „Зоря“ оживило свою діяльність і з днем 30. листопада (субота) розпочинає цикль систематичних викладів на теми: „Держава та її розвиток“; „Наука про працю“ — реф. д-р В. Старосольський; „Економічні й суспільні науки“ — д-р К. Коберський; „Наука про кооперацію“ — інж. Ол. Охрим. Крім того будуть також виклади з обсягу історії та ґеографії України. Виклади відбуватимуться кожної суботи в год. 7. веч. та неділі в 12. год. вполудне. Українське громадянство повинно зацікавитися тими викладами та взяти в них якнайчисленішу участь. — Вступ вільний.

— **З життя гетьманців на еміграції.** Дня 16. листопада ц. р., як довідуємося, Клюб Гетьманців у Берліні відбув поширені сходини, на яких голова гетьманської управи Микола Кочубей виголосив реферат на тему: „Кілька уваг до питання нашої тактики (гетьманської)“. В цьому рефераті подав прелеґент методи боротьби, цеб-то стратеґію й тактику гетьманців. Поза методами боротьби торкнувся прелеґент також спеціяльно гетьманської тактики у Галичині, а відтак проблеми співжиття всіх мешканців української землі. Реферат М. В. Кочубея викликав живу дискусію серед багато зібраних присутних, докінчення якої на їх бажання перенесено на слідуючі поширені сходини Клюбу Гетьманців у Берліні. Для відсвіження в памяти на цей день реферату М. В. Кочубея ухвалили присутні вислухати кореферат, який заповів один із присутних.

— **Школа на вільному повітрі у Львові.** Польське міністерство освіти задумує організувати школи на вільнім повітрі, в яких учились би головно діти нахильні до туберкульози. Такі школи будуть утворені у Варшаві, Лодзі, Кракові, Вильні, Познані та у Львові.

— **Самогубства у Львові.** На Янівських Оболонях застрілився на подвірю свого дому учень VI. ґімн. кляси Тадей Івасик. Причина самогубства невідома. — У військовій лічниці вискочив через вікно в цілях самовбивства вояк Константин Семаньчик, але тільки поранився і мусить далі лежати в лічниці.

— **Із львівського суду.** Львівський трибунал засудив дня 27. ц. м. Олексу Малиша на 8 місяців вязниці за вбивство Михайла Цишкевича з Глинська, пов. Жовква. Слідство виявило, що обвинуватчений убив М. Цишкевича із особистої помсти. Той сам трибунал засудив Степана Йонка із Рави Руської на 6 місяців вязниці за знасилування 11-літньої дівчини А. З. Розправа відбулася тайно. На 6 місяців вязниці засуджені також візники пекарні „Меркур“ Іван Степанюк та Володимир Васильчук за крадіж у своїй фірмі 3000 зол.

— **Герб м. Львова.** На останній сесії маґістрату ухвалено звернутись до президента польської республики з просьбою нівелювати розпорядок з 12. XII. 1927 р. про герби і державні кольори у тім напрямку, щоби м. Львів мало право дальше уживати старий герб у всіх випадках, в яких уживало його досі, так що дотеперішній герб Львова мав би бути збережений на будуче.

— **Остре стріляння на Замарстинові.** Від 2—16. грудня ц. р. на військовій стрільниці на Замарстинові будуть відбуватись вправи стріляння гострими кулями. Ціла площа стрільниці буде окружена військовими стійками, щоби охоронити населення від небезпеки поранення. Протягом тих днів перехід через ту площу буде заборонений.

— **Напад на поштовий уряд.** У селі Варяж у Сокальщині невідомі замасковані особи напали в ночі на поштовий уряд і розбивши касу, забрали 500 зол. готівкою та більшу кількість поштових значків. Поліції не вдалось викрити виконавців нападу, а „Льовскі Курер Поранни“ пише, що цей напад є ділом УВО.

— **Злодій зі страху скочив з II. поверху.** При вул. Фридрихів ч. 8. у Львові злодій Віктор Мазурок-Савіцький закрався до помешкання д-ра Скірського і почав там господарити. Збуджений власник помешкання так настрашив цього злодія, що він, не маючи змоги втечи дверми, вискочив через вікно з II. поверху і покалічив собі ноги та руки, після чого його арештовано.

— **Пожежа театру в Чілі.** У Чілі, в театрі підчас вистави вибухла пожежа, яка викликала серед публики велику паніку. Жертвою пожежі впало 4 жінки, які померли у полумях, а декілька осіб було поранених.

— **100-поверховий хмародер.** Асекураційна компанія Метрополитен Лайф Іншюренс Компані в Ню Йорку хоче побудувати 100-поверховий хмародер на подобу обеліска. Там має працювати 30.000 службовиків компанії. Новиною в тому будинку мають бути крім вінд ще також движимі сходи, які все булиб в русі. Се був би найвищий дім в Ню Йорку й у світі. Ще торік ту славу мав нюйорський Вулворт Билдинґ, але вже цього року його перевищили хмародери Крайслера і Бенк оф Манґеттен.

— **Американці й анґлійці.** Анґлійський кореспондент Ню Йорку П. В. Вилсон пише в тижневику „Спектейтор“ з Льондону, що те, що Америка допускає що-року 60.000 анґлійських еміґрантів, треба вважати за особливе признання американців для анґлійців. Він зазначує також, що Америка — це одинокий край, де анґлійці не потребують дутись так, як в інших краях. І повідає, що вони в Америці дійсно не дуються, бо тут із того сміються.

— **Соціялістичні бурмістри в Анґлії.** Підчас виборів до громадських рад в Анґлії, які відбулися 15. XI. ц. р. вибрано 50 бурмістрів, які є членами анґлійської Партії Праці.

— **Могила Макса Штірнера.** „Н. Фр. Прессе“ подає з Берліна, що могила фільософа Макса Штірнера на берлінськім кладовищі так занедбана, що її тепер трудно відшукати. Хрест на могилі зломився, таблиця з написю розбита, сама могила зрівнана зі землею. Автор голос-

ного колись твору „Одинокий і його власність" не полишив ніякої рідні, яка заопікувалась би могилою фільософа, а прихильники його світогляду не виявляють настільки доброї волі, щоби подбати про могилу М. Штірнера.

— **Епідемія самовбивств у Будапешті.** Будапештенська хроніка самовбивств нотує: Минулої неділі в Будапешті скінчило життя самовбивством 9 осіб, між якими є один 15-літній учень гімн. Микола Кофка, син старшини мадярської армії. Причиною самовбивства того учня було те, що мати докоряла йому за слабі успіхи в науці та примушувала посвячувати більше часу книжкам ніж спортам і забавам.

— **Шов про американців.** Славний старий англійський письменник Джордж Бернард Шов любить іноді глузувати собі з усього. Тому кілька днів зустріла його в льондонському університеті група американських студентів під проводом професора Мафиса. Одна студентка спиталася письменника: Чи є надія аби американці стали цивілізованим народом? Шов відповів: Ні! Американці — це нарід варварський (дикий) і вертається до життя червоних індіян. Ваша постава і лиця зміняються і ваша шкіра стається щораз то червоніша. Ви так обходитеся з жінками, як обходились індіяни. І ви вертаєтесь до піря, яке носили індіяни. Про політику сказав Шов так: Америка сталась тепер осередком світу через те, що Анґлія має воєнні довги, але хотяй Америка й Анґлія взаїмно лаються, нема небезпеки війни між ними. Але як стануться скритими, то вважайте! Вкінці сказав, що якби вони вернулись домів, не бачучи його нової штуки „Візок з яблоками", то їх в Америці привитали би з погордою. Професор Мафис подякував за науку і просив письменника, щоби коли відвідав Америку і дещо дізнався про американців. На се Шов відповів: Всі американці, які щонебудь вартують, приїздять сюди, мене бачити.

— **З українського наукового життя за кордоном.** Засідання ч. 170 Українського Історично-Фільольогічного Т-ва в Празі відбулося у вівторок, дня 26. листопада ц. р. в год. 3.30 в помешканні Клементінум ч. 11. з таким порядком дня: Доклад дійсних членів: 1. Омельченка, Г. В. — Перші редакції „Хрещення св. Володимира" К. Гавлічка-Боровського. 2. Чеховича, К. В. — „Причинки до біографії Олександра Потебні". 3. Чижевського, Д. І. — „Світогляд молодого Костомарова". — Дня 29. XI. в год. 8. веч. у 70 салі німецького університету в Берліні відбудеться виклад проф. Константина Лоського п. з. „Організація влади на Радянській Україні". Виклад цей відбудеться з ініціятиви Українського Наукового Інституту у Берліні.

— **На „Рідну Школу"** зложили 30 зол. замісць повідомлень про вінчання Іван і Люба з Клюфасів Мосевичі. 962 1-1

— **Загальні збори „Богословського Наукового Товариства"** у Львові відбудуться дня **11. грудня ц. р.** в 4. год. веч. в Духовній Семинарії при вул. Коперника 36 зі слідуючим порядком: 1) Відкриття зборів і вибір предсідника. 2) Звіт Ради й Контрольної Комісії. 3) Вибір голови Т-ва, генерального секретаря, скарбника, директора бібліотеки, Контрольної Комісії. 4) Означення висоти членської вкладки. 5) Внесення й запити. 968 1-1

Дописи.

СТАНИСЛАВІВ. *(Смерть патріотки.)* Дня 8. листопада упокоїлася в Станиславові *Клявдія Яконович.* Це одна із трьох сестер-покровительок рідношкільного діла, сестра добродійки „Рідної Школи", Альбіни Яконович. Похорони бл. п. Клявдії своєю величністю, щирою та загальною участю українського громадянства являються правдивою національною маніфестацією. Цеж відпроваджувано на вічний супочинок одну з найсмирніших, алеж і найдіяльніших сподвижничок дійсно фундаментальної праці біля основ відродження нації. Покійниця, секундуючи в тім своїй дорогій сестрі Альбіні, ніколи не відказувала діячам місцевого Кружка „Рідної Школи" у своїй видатній помочі. В товаристві обох сестер завсіди можна було знайти вихід із скрут, таких численних у рідношкільнім ділі. Тож десять священиків з Всч. о. канонiком і парохом Дмитром Стеком і Впр. о. ігуменом ОО. Редемптористів на чолі, прегарний хор муж. гімназії, дітвора шкіл „Р. Ш.", численне громадянство, які проводили покійницю в її останній дочасній дорозі, засвідчили наглядно, що від нас відійшла небуденна, хоч яка скромна одиниця. Прощали покійницю на цвинтарі о. кан. Стек, як парохіянку-громадянку і д-р Волянський від „Рідної Школи". В. Їй П!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 28. листопада, год. 4. попол. Чудодійний перстень, казка Варнецького (представлення для дітей та молоді).

Четвер, 28. листопада, год. 7·30 веч. Артисти (дешевий тиждень, знижені ціни).

Пятниця, 29-го листопада, год. 7·30 веч. „Це можеш ти казати своїй бабці". Вистава великої ревії Збежховського. — (Дешевий день — знижені ціни).

Субота. 30-го листопада, год. 4·00 поп. „Чудодійний перстень", представлене для дітей і молодіжи шкільної (ціни найнижчі).

Субота. 30-го листопада, год. 7·30 веч. „Сила призначення" (дешевий день — знижені ціни).

Малий Міський Театр:

Четвер, 28. лист., год. 7·30 веч. Соломяні вдівці (дешевий тиждень, знижені ціни).

Пятниця, 29. листопада год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген" (Дешевий день, знижені ціни).

Субота, 30. листопада, год. 7·30 веч. „Процес Мері Деген" (Дешевий день, знижені ціни).

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Четвер, 28. XI. ц. р. „На закрутах обережно"; дві вистави: год. 7·15 і 9·30.

Пятниця, 29. XI. ц. р. „На закрутах обережно", дві вистави: год. 7·15 і 9·30 вечером.

Кіна.

Аполльо: Плодючість (на осн. повісти Ем. Золі).

Касіно: Панна Ельза (на основі повісти Арт. Шніцлера).

Кольосей: Небезпечний шлях (Том Мікс).

Лев: Грішне кохання.

Марусенька: Еротікон.

Оаза: Цілувати, це не гріх.

Палас: Звукова фільма: „Ню Йорк у ночі" (і наддаток: Ніна Тарасова: Дні щастя — по російськи, Риш. Бонелі: Прольоґ до „Паяців").

Пан: Царевич (Ів. Петрович).

Пасаж: Станути! тут Елі Польо! Тиждень Гомонта та Пата й американська комедія.

Стилевий: Тайна варієте (Цариця джезбенду).

Фатаморґана: Останній монарх.

Химера: Пригода чесної дівчини.

Утіха: Танцюристка богів.

Програма радіо.

Пятниця 29 XI. 1929.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт хору церкви св. Магдалини. **Краків** (312,8) 16·25 Концерт грамоф. плит. **Гельсінгфорс** (221,4) 17·00 Радіооркестра. **Ляйпціг** (259) 20·30 Веселий репертуар Ґустава Якобі. **Братислава** (279) 17·00 Мадярська авдиція. **Талін** (296) 18·30 Популярний концерт. **Брно** (341,7) 19·05 Трансмісія з Народнього Театру. **Льондон** (356,3) 19·45 Російські пісні. **Штутгарт** (360) 21·45 Програма з Франкфурту. **Гамбург** (372) 17·55 Радіоконцерт. **Франкфурт** (390) 21·00 Весела авдиція літературна. **Берн** (403) 20·00 Популярна музика. **Берлін** (418) 19·30 „Самсон і Далілая" опера Сенса. **Стокгольм** (436 20·00 Данський концерт. **Рим** (441) 21·02 „Турандот" опера Пуччінього. **Лянґенберг** (473) 20·00 „Сальоме" Штравса. **Прага** (487) 11·15 Грамофонові плити. **Мілянo** (501) 20·30 Симфонічний концерт. **Брюссель** (509) 18·00 Камеральна музика **Відень** (516,3) 16·30 Академія в честь Рубінштайна. **Мюнхен** (533) 19·30 Концерт радіооркестри. **Будапешт** (550) Військова оркестра. **Москва** (825) 18·30 Трансмісія. **Ковно** (1935) 19·55 Вечірня музика. **Ленінград** (1000) 19·30 Українська музика. **Харків** (1304) 17·00 Популярний концерт. **Париж** (1725) 19·35 Авдиція Пате.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Виділ Товариства Українських Студентів Політехніки „Основа" у Львові подає до загального відома, що на засіданню дня 22. ц. м. **виключив з Т-ва п. Юрчинського Богдана,** студ. І. року Рільничо-Лісового Виділу Політехніки за невідповідну поведінку в прилюдному льокалі та за вискази ганьблячі гідність студента-українця. — За Виділ: **М. Мариняк,** голова, **С. Мілянич,** секретар. 964 1—1

„Сокіл-Батько" у Львові складає отсим щиру подяку побр. Степанові Коцюбі й сестр. Олі Бабяківній як також Вп. Д-р Ніжанковському Мир. і п Ірені Криськівній, за зложений даток в висоті по 50 зол. на викупно площі „Сокола-Батька" з нагоди їх вінчань, які відбулися дня 21. XI 1929 р. 967 1—1

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКИ тільки найліпших фабрик прецизійні продає за готівку і на рати від десятків літ з найліпшої сторони знана фірма Іван Зельтенрайх, Львів, пл. Маріяцька ч. 5 618 20

ГОДИННИКИ „Zenith", „Longines" також біжутерію власного виробу, поручає: Домбровський - Ґозважевський, Львів, (Ґотель Жорж) — Догідні умови. 619 10—7

НОТНИЙ катальоґ висилає даром Музична Накладня ТОРБАН — Львів, вул. Оссолінських 6 904 4—5

СТОМАТОЛЬОҐ потрібний до дентистичного заведення. — Зголошення до Адміністрації „Діла". 949 3—3

КОМФОРТОВІ парцелі, в чудовім положенні, майже в середмісті, при трамваю, по 16 долярів за сяжень продам. — Ігнат, вул. Куркова ч. 24, від 3—5. 953 2—3

КАМЕНИЦЮ двоповерхову, нову, повний комфорт, вільне мешкання, місячний чинш 120·— долярів, вклад 5000 долярів, вул. Личаківська — продасть фірма „Контракт" Львів, Баторого 36. 956 3—4

ШУКАЮ помешкання при українській бездітній родині, висота платні річ обопятна — Зголошення до 15. грудня під „Фінансіср" до Адміністрації „Діла". 960 2—5

АДВОКАТСЬКИЙ кандидат з $2\frac{1}{2}$ річи адвокатською практикою при городськім суді шукає з 1. XII. ц. р. агл. з 15. І. 1930 р. місця у адвоката. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Я. О". 963 1—4

МИКОЛА ПОНЕЙДА ур. 1884 р. в Суходолі, пов. Долина, уневажнює згублену військову книжечку, видану через П. К. У. Калуш. 969 1—1

Д-р ПРАВ з 3-літньою адвокатською практикою шукає місця від дня 15. грудня ц. р. або від дня 1. січня 1930 р. Платня поміркована. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Д-р прав". 966 1—3

КНИГОВОДЕЦЬ - біляисіст, польсько-німецький кореспондент, з довголітньою практикою, обійме посаду постійну або на кілька годин. Закладає й порядкує книговодство. За посередництво дасть 50 долярів. — Листи до Ген. Експедиції Оголошень, Львів, вул. Леґіонів 1. під „Buchalter". 971 1—2

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОПИС ІЗ СЛОВНИЧКОМ

прийнятий Українською Академією Наук у Київі (31. березня 1929) й Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові (25. V. 1929).

Ціна 6·50 зол.

Наклад Книгарні Науков. Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

д-р Фелікс Ган

Львів, Городецька 46.

438 Пересвітлення Рентґеном. 66—2

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних хороб **та лікарської косметики** ординує від 8—$10\frac{1}{2}$, 14—18 в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.

826 Телефон 65-87. 19—7

Присилайте передплату!

УВАЖАТИ НА ОХОРОННИЙ ЗНАК!

AMOL

ДОВГІ ЛІТА В УЖИТТЮ І ПРИЗНАНИЙ ЗА НАЙЛУЧШИЙ. ПОТРІБНИЙ ДЛЯ СПОРТОВЦІВ І ТУРИСТІВ, ЗМІЦНЮЄ НЕРВИ І ОЖИВЛЯЄ, ПЕРВОРЯДНИЙ СЕРЕДНИК ДО МАСОВАННЯ

ВСЮДИ ДО НАБУТТЯ!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10